

Warmtenet: ambtelijke verduidelijking op de informatie uit de politieke markt van 22 maart 2016 (GEHEIM)

Uit de behandeling van warmtenet in de politieke markt van 22 maart 2016 kwam een aantal zaken naar voren dat op basis van de informatie zoals op dat moment beschikbaar lastig was om te interpreteren. Het ging hierbij vooral om de financiële informatie als om de gepresenteerde alternatieven. Bovendien is er een aantal vragen gesteld die niet allemaal ter plekke konden worden beantwoord of die als overweging zijn meegegeven, zoals staatssteun en keuzevrijheid voor de klant. Deze memo is opgesteld om deze zaken te verduidelijken.

Financiën huidig warmtenet naar Leverings BV en Transport BV:

De financiële impact van de bieding van Alliander en Ennatuurlijk is complex omdat deze in verschillende zaken uiteen valt. Het betreft hierbij zowel de bieding op de bestaande onderdelen van warmtenet als een bieding op de realisatie van de backbone. Uiteindelijk zijn deze twee zaken weer gekoppeld.

Bieding op bestaande warmtenet (huidige assets)

De huidige boekwaarde van de assets zoals die door de gemeente zijn gerealiseerd t.b.v. warmtenet in de afgelopen jaren bedraagt € 10,93 miljoen. Dit is inclusief € 0,6 miljoen voor de installatie van het Twentebad die niet wordt overgenomen. De boekwaarde voor de over te dragen assets bedraagt hiermee € 10,3 miljoen (in de politieke markt van 22 maart was deze correctie nog niet verwerkt). Alliander en Ennatuurlijk geven in hun bieding aan deze assets niet terug te kunnen verdienen waardoor ze deze over kunnen nemen voor slechts € 1,-. Dit betekent dat de gemeente de totale waarde van de over te dragen assets moet afschrijven. De waarde van de installatie van het Twentebad zal ook moeten worden afgeschreven, maar dit kan geleidelijk gebeuren.

Ontwikkel BV:

Naast het bestaande warmtenet speelt de aanleg van de backbone inclusief de daaraan verbonden contracten een belangrijke rol. Zonder deze zaken is het voor Alliander en Ennatuurlijk niet mogelijk om het bovenstaande gestand te doen. Zij zullen dan niet participeren in het Hengelse warmtenet. Zij geven daarbij aan dat de aanleg van de backbone niet kan worden gerealiseerd door de nieuw op te richten Leverings BV en/of Transport BV. De omzet in deze bedrijven is te gering om een zo grote investering te dragen. Om die reden stellen zij voor een Ontwikkel BV op te richten.

Deze BV is alleen bedoeld om de aanleg van de backbone te realiseren en deze na realisatie over te dragen aan de Levering BV en Transport BV.

De Ontwikkel BV heeft inkomsten en uitgaven en op basis van de huidige calculatie van Alliander en Ennatuurlijk leiden die tot de volgende uitkomst.

Uitgaven op basis van directiebegroting € 14,8 miljoen

Inkomsten bedragen € 13 miljoen, opgebouwd uit:

- Subsidie provincie en Green Deal: € 7 miljoen
- Verkoop DEC's en secundair net aan Levering BV: € 4,5 miljoen
- EIA (energie investeringsaftrek): € 1,5 miljoen
- Verkoop transportnet backbone aan Transport BV: € 1,--

Bovenstaande zal het tekort van de Ontwikkel BV € 1,8 miljoen bedragen. Bij 90% deelname van de gemeente bedraagt hiermee het tekort voor de gemeente Hengelo € 1,6 miljoen.

Ten aanzien van het door de Raad in juni 2015 ter beschikking gestelde krediet van € 14 miljoen bedraagt het gemeentelijke aandeel in de investering 90% van 14,8 = € 13,32 miljoen. Dit betekent dat deze constructie in ieder geval binnen het mandaat van de raad ten aanzien van de investering kan worden uitgevoerd. Niettemin zal hierover wel een behandeling in de raad plaatsvinden.

Overige financiële aspecten

Naast bovenstaande bedragen zijn er nog 2 aspecten van belang die vooralsnog niet zijn meegenomen in bovenstaande afweging. Ten eerste is dat de achtergestelde lening van de provincie ter grootte van € 1,8 miljoen. Ten tweede is dat de BOWEN subsidie van de EU ten behoeve van de aanleg van de backbone ter grootte van circa € 0,6 miljoen.

Achtergestelde lening

De provincie heeft enkele jaren geleden een achtergestelde lening aan de Gemeente Hengelo verstrekt ten behoeve van het Warmtenet met daarbij de toezegging dat deze lening bij BV vorming omgezet wordt in een deelneming indien een externe partner wordt gevonden. Inmiddels heeft de provincie haar beleid ten aanzien van deelnemingen aangepast waardoor zij niet meer wenst deel te nemen in een te vormen nieuwe BV met externe partners. Met de provincie is vervolgens een overleg opgestart om te bekijken hoe dan om te gaan met de achtergestelde lening. Het voorstel op dit moment is, dat nog moet worden bekrachtigd: om een bedrag van € 300.000 van dit bedrag in te zetten ten behoeve van de Green Deal om HTSP aan te sluiten op warmtenet en het resterende bedrag van € 1,5 miljoen kwijt te schelden. Uiteraard onder de voorwaarde dat er daadwerkelijk een bedrijf wordt opgezet, de backbone wordt aangelegd en de gemeente daadwerkelijk een substantiële afboeking moet doen.

Dit betekent dat als deze afspraak wordt bekrachtigd een bedrag van € 1,5 miljoen kan worden ingezet als dekking van de noodzakelijke afboeking.

BOWEN

Door de EU is een subsidie in het vooruitzicht gesteld aan de gemeente Hengelo ten behoeve van de aanleg van de backbone. Deze subsidie is verstrekt onder de voorwaarde dat er daadwerkelijk opdracht wordt gegeven aan een externe partij om de backbone aan te leggen. De bijdrage van de EU bedraagt minimaal € 600.000 waarvan een klein deel reeds is uitgekeerd. Deze bijdrage is niet meegerekend in de business case en komt dus ook ter beschikking als dekking voor afboeking.

In totaal is er indien een overeenkomst wordt gesloten met Alliander en Ennatuurlijk en de backbone wordt aangelegd ca. € 2,1 miljoen aan externe dekking mogelijk om de gevraagde afboeking te dekken. Het restant komt dan voor rekening van de gemeente.

Alternatieven

Tijdens de raadsvergadering is geschetst dat er opnieuw naar alternatieven is gekeken indien de onderhandelingen met Ennatuurlijk en Alliander niet tot het gewenste resultaat leiden en om in het kader van de onderhandelingen als terugvaloptie achter de hand te hebben. De gepresenteerde alternatieven zijn:

1. zelfstandig doorgaan met de backbone;
2. het huidige warmtenet niet uitbreiden maar verduurzamen door middel van houtkachels;
3. volledig stoppen.

Op basis van de gepresenteerde gevolgen is door enkele partijen aangegeven dat met name het scenario met de houtkachels als mogelijk alternatief wordt gezien. Dit wordt hieronder verder uitgewerkt.

Houtkachels

In dit scenario wordt ervoor gekozen om het bestaande systeem van warmtenet te voorzien van enkele centrale houtketels die door de huidige gemeentelijke organisatie worden doorgeëxploiteerd. Er wordt niet meer ingezet op uitbreiding van het net en na realisatie van de kachels gaat Warmtenet Hengelo over naar louter een beheerorganisatie.

Dit betekent qua investering dat er in plaats van de backbone en DEC's een aantal houtkachels komen. Dit is een vergelijkbaar systeem als bij Eaton.

Dit betekent dat er fors minder geïnvesteerd hoeft te worden, maar dat er tegelijkertijd ook veel minder subsidie mogelijk is. De provinciale subsidie en de Green Deal zijn nadrukkelijk aan de backbone en het principe van het gebruik van laagtemperatuur industriële restwarmte gekoppeld. Naast reguliere subsidies voor duurzame investeringen (die ook zijn meegenomen) is er geen mogelijkheid voor extra bijdragen in de realisatiekosten van deze houtketels.

Vergelijking alternatief met aanbidding Alliander en Ennatuurlijk

In onderstaande tabel worden de alternatieven met elkaar vergeleken en wordt per onderdeel aangegeven wat de kenmerken zijn. Zoals eerder aangegeven is het alternatief van de houtkachels op dit moment vooral doorgerekend als terugvaloptie indien de onderhandelingen met Ennatuurlijk en Alliander niet lukken. Er is geen volledig ontwerp gemaakt zoals bij de backbone.

Tabel 1: overeenkomst E&A versus houtketels

	Afboeking	Extra dekking	Netto fin. effect	risico	Duurzaamheid	Neveneffecten
Aanleg backbone en verkoop aan Alliander en Ennatuurlijk	€ 12,6 -	€ 2,1	€ 10,5 -	€ 1,5	++	++
Zelfstandig doorexpluiten warmtenet met houtketels	€ 11,6 -	0	€ 11,6 -	€ 0,6	+	-

Afboeking:

In beide scenario's blijkt dat de restwaarde van het bestaande warmtenet nihil is en dat moet worden afgeboekt.

Daarbovenop vragen Alliander en Ennatuurlijk nog een gemeentelijke bijdrage in een voorzien tekort van de Ontwikkel BV van € 1,6 miljoen. Het alternatief houtkachels levert op basis van een eerste globale doorrekening bovenop de afboeking nog € 0,6 miljoen tekort op Netto Contante Waarde op. In het geval van zelfstandig doorexpluiten van houtkachels kan de afboeking geleidelijk plaatsvinden. In geval van verkoop dient waarschijnlijk een groot deel van de afboeking ineens ten laste van de algemene reserve te gebeuren. Een deel van de afboeking zal ook geleidelijk kunnen.

Extra dekking

Zoals eerder beschreven kan de gemeente door de aanleg van de backbone de bowen-subsidie binnenhalen en is er ook een constructief gesprek met de provincie over kwijtschelding van de achtergestelde lening. Daardoor ontstaat waarschijnlijk in totaal een extra dekking van circa € 2,1 miljoen. Dit betekent dat de afboeking ten laste van de algemene reserve met dit bedrag verminderd kan worden.

Risico

Het risico dat verbonden is aan het voorstel van Alliander is beperkt tot de aanleg van de backbone en 5% van de operatie van het reguliere warmtenet. Gezien de solide basis die daaronder is gelegd door Alliander en Ennatuurlijk wordt dat risico als minimaal ingeschat. Daar staat tegenover dat het dividend ook als minimaal wordt ingeschat en daarom buiten beschouwing is gelaten. Het uitvoeringsrisico van de backbone wordt ingeschat op 10% van de geraamde kosten. Nadat de aanleg gereed is, is het risico tot 0 gereduceerd. Tegenover het risico staat ook een kans, namelijk dat de aanbesteding meevalt en de posten onvoorzien niet allemaal nodig zijn. Die kans wordt door Alliander even groot geschat als dat het tegenvalt.

Het risico bij het zelfstandig doorexpluiten wordt relatief laag geschat omdat er na de investering van circa € 6 miljoen louter sprake is van een beheersituatie. Wel zal dit risico voor onbepaalde tijd

bij de gemeente blijven. In feite betekent dit dat Warmtenet Hengelo gewoon blijft bestaan als onderdeel van de gemeente, de omvang van het bedrijf en het aantal aansluitingen blijft wat het nu is, inclusief de uitbreiding van Veldwijk Noord. Wat verandert is dat de gasgestookte WOS (warmteonderstations) als backup en piekvoorziening gaan dienen en op een aantal strategische plaatsen worden houtkachels worden geplaatst. Ten aanzien van het plaatsen van grote houtkachels zijn echter de milieunormen onderwerp van discussie. Mogelijk dat deze alsnog verder van bestaande woningen moeten worden geplaatst of extra voorzieningen moeten treffen om emissie te verminderen. Daar is nog geen rekening mee gehouden. Het financiële risico is hiermee vooralsnog op 10% van de investering gezet.

Duurzaamheid

Met de realisatie van de backbone en de voorziene uitbreiding van de afzet wordt een substantiële bijdrage geleverd aan de duurzaamheidsprestaties die de gemeente dient te realiseren op basis van haar eigen afspraken en het rijksbeleid (energieprestaties). Uit de energievisie blijkt dat het warmtenet voor ongeveer 20% bijdraagt in de versnelling die wordt bereikt in de CO2 emissie reductie. Ter vergelijking zou zo'n 50 ha aan zonnepanelen nodig zijn of het equivalent van 4 windmolens om tot een vergelijkbare CO2 besparing te komen.

Hoewel de houtketels ook als duurzaam worden gezien is de bijdrage aanzienlijk geringer, mede omdat er geen groei in aantal aansluitingen meer zit. Dit betekent dat er naast de realisatie van houtkachels nog aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn om hetzelfde effect te bereiken.

Neveneffecten

De Gemeente Hengelo heeft een goede reputatie opgebouwd bij de provincie op het gebied van duurzaamheid. Dit is mede de reden dat de provincie een stevige subsidie heeft gegeven en ook samen met ons bij het Rijk stevig heeft gelobbyd voor de Green Deal. Indien de Gemeente Hengelo alsnog de backbone niet aanlegt zal dit het vertrouwen van de provincie schaden. Dit zal mogelijk ook weerslag hebben op andere (subsidie)relaties met de provincie.

Dit geldt ook voor de relatie met het rijk en de betrokken bedrijven zoals Akzo en Thales. Indien de gemeente besluit een andere koers te gaan varen zal dit de relatie met enkele van de grootste werkgevers van Hengelo ernstig schaden en ook het algemene imago van de gemeente bij de rest van het bedrijfsleven schaden.

Overige aspecten die aan de orde zijn gekomen:

Staatssteun

Vanzelfsprekend dient de mogelijk te sluiten overeenkomst met Alliander en Ennatuurlijk "staatssteunproof" te zijn. Om dit te toetsen is een extern deskundige ingeschakeld die de aanbidding van Ennatuurlijk en Alliander toetst aan de regels voor staatssteun bij dergelijke bedrijven. In overleg met de betrokken partijen zijn wij voornemens om deze toets in samenspraak met de provincie te laten toetsen door de adviseur van de provincie ten aanzien van staatssteun aangelegenheden. Deze toetsingen zullen in de komende periode worden afgerond als duidelijk is hoe de overeenkomst precies in elkaar zit.

Rendement

In de politieke markt van 22 maart zijn vragen gesteld over het rendement van de betrokken partijen, het inzicht dat wij daarin hebben en op welke wijze ons aandeel daarin rendeert.

De aanbiedingen zoals Alliander en Ennatuurlijk die hebben gedaan zijn gebaseerd op een business case die met de gemeente is gedeeld. De omzet die de nieuwe bedrijven kunnen maken is daarbij makkelijk te bepalen aangezien de huidige klanten bekend zijn en de verkoopprijzen vast liggen. Op basis van deze gegevens wordt er thans een omzet gerealiseerd van in totaal ruim € 1 miljoen per jaar. Bij een rendement van 8% op deze omzet en een gemeentelijke deelneming van de gemeente daarin van 5% is de waarde van de gemeentelijke deelneming ruim € 4000,-- per jaar. Aangezien de

bedrijven pas na enige jaren winst gaan maken is het niet mogelijk om het verwachte rendement dat de gemeente zal maken mee te rekenen in de financiële baten. Daarbij zal de winst gereserveerd moeten worden binnen het bedrijf en zal er in de eerste jaren zeker geen sprake zijn van dividend.

Keuzevrijheid voor de klant

Bij een warmtebedrijf is de klant afhankelijk van de leverancier en heeft hij niet de vrijheid over te stappen naar een andere leverancier. Om de klant te beschermen is mede om die reden het NMDA (niet meer dan anders) principe in de wet vastgelegd. Hier dient door elk warmtenet naar te worden gehandeld en dit is ook het uitgangspunt voor de berekeningen van Alliander en Ennatuurlijk. Op lange termijn voorziet de voorgestane ontwikkeling in de openstelling van het warmtenet voor meerdere aanbieders van warmte waardoor een vergelijkbare situatie ontstaat als thans met gas en elektriciteit. Dit is ook de gedachte achter de gesprekken met de provincie en de gemeente Enschede over de visie op “Twentewarmte” en de “Warmtevisie” van de minister van Economische Zaken. Tot het zover is, zal de situatie echter vergelijkbaar zijn met die van het drinkwaternet.

Dit geldt overigens ook voor het alternatief met centrale houtkachels. In die optie zal bovendien geen sprake kunnen zijn van een open net op lange termijn.